

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі України
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра ботаніки і методики викладання природничих наук

Дисципліна: Методика позашкільної роботи з біології та природознавства

Викладач: Коцун Лариса Олександрівна, кандидат біологічних наук, доцент

Kocun.larisa@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

<https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutes/fakultet-biologii-ta-lisovogo-gospodarstvahttps://eenu.edu.ua/uk/chairs/zoologiyi>.

Передумови вивчення курсу: попередньо студент повинен прослухати курси: «Сучасні методики навчання», «Теорія та методика навчання біології у старшій школі», «Основи інтегрованого курсу «Природничі науки» та методика його навчання», «Теорія та методика екологічної освіти в школі».

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета курсу – забезпечити магістрів необхідним обсягом теоретичних знань, практичних умінь і навичок, які дозволять у майбутній професійній діяльності здійснювати планування, організацію і проведення позашкільної роботи з учнями з біології та природознавства.

Завдання – ознайомити магістрів з формами та методами роботи позашкільних закладів освіти, формування теоретичних, планувальних, організаційних знань і вмінь для здійснення позашкільної роботи з біології та природознавства.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Методика позашкільної роботи з біології та природознавства» є складовою циклу дисциплін професійної підготовки. Освоєння дисципліни ґрунтується на знаннях, уміннях і навичках, набутих студентами в результаті засвоєння попередніх дисциплін зокрема «Методологія та організація наукових досліджень в галузі біології», «Сучасні методики навчання» тощо.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ЛЕКЦІЙ, ЯКІ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Структура позашкільних закладів природничого спрямування

ТЕМА 1. Вступ. Мета і завдання дисципліни. Поняття «позашкільна робота». Зв'язок школи і позашкільних навчальних закладів. Особливості організації додаткової природничої освіти учнів та її місце у Новій українській школі. Роль позашкільної освіти у розвитку учнів, їх трудове, моральне, естетичне, економічне, екологічне виховання.

ТЕМА 2: Принципи організації позашкільної освіти. Загальнодидактичні принципи організації позашкільної освіти: науковості, зв'язку теорії з практикою, систематичності і

послідовності, наочності, свідомості і активності учнів, виховного характеру навчання, доступності і посиленості праці для учнів, урахування вікових та індивідуальних особливостей, міцності оволодіння ЗУН. Специфічні принципи організації позашкільної освіти: природовідповідності, культуровідповідності, творчості, зв'язку з життям, колективізму, добровільності, самодіяльності, інтересу.

ТЕМА 3. Типи позашкільних закладів освіти природничого напрямку, їх структура, особливості організації.

ТЕМА 4. Регіональні та національний еколого-натуралістичні центри: напрямки та специфіка роботи.

ТЕМА 5. Мала Академія наук України, її структури, особливості організації та напрямки роботи.

Змістовий модуль 2. Форми та методи реалізації позашкільної освіти учнів природничого спрямування

ТЕМА 6. Форми організації позашкільної роботи з учнями. Загальнопедагогічні масові форми організації позаурочної діяльності учнів: екскурсії, гуртки, конференції, виставки, зльоти. Специфічні форми організації позашкільної діяльності учнів: студії, клуби за інтересами, майстер-класи, очно-заочні біологічні школи, творчі об'єднання: наукові товариства, школи фітодизайну, біоетики, лісівника тощо. Особливості організації специфічних форм та загальна методика їх підготовки й проведення.

ТЕМА 7. Гурткова робота в системі позашкільної освіти природничого напрямку: значення, Освітній, розвивальний і виховний потенціал учнівських гуртків. Створення гуртків з біології та природознавства залежно від інтересів та вікових груп учнів. Основні напрямки роботи керівника гуртка. Навчальні програми. Авторські навчальні програми гуртків

ТЕМА 8. Дидактичні основи освітнього процесу в гуртках. Особливості планування, організації. Взаємозв'язок методів і прийомів на гурткових заняттях. Особистісно орієнтовані технології організації гуртків. Метод проектів на гурткових заняттях. Контроль та оцінювання позаурочної художньо-трудової діяльності учнів.

ТЕМА 9. Методика проведення гурткових занять. Зміст навчального матеріалу на гурткових заняттях. Вибір індивідуальних творчих завдань для кожного гуртківця. Організація проектно-технологічної діяльності учнів у гуртку. Складання плану-конспекту гурткового заняття.

ТЕМА 10. Види масової позашкільної роботи: конкурси, семінари, хакатони, зльоти, їх організація, особливості проведення. Написання сценарію для позашкільного заходу з біології. Організація та методика проведення природоохоронних акцій

Тематика практичних робіт

1. Методика організації наукової роботи з біології в МАН.
2. Методика організації та проведення очно-заочної біологічної школи.
3. Методика організації та планування школи флористики та фітодизайну.
4. Методика організації та проведення науково-дослідної роботи в ЕНЦ.
5. Планування, організація та проведення гуртка природничого напрямку.
6. Планування, організація та проведення конкурсів природничого напрямку.
7. Планування, організація та проведення масових природоохоронних заходів природничого напрямку.
8. Планування та організація роботи шкільних лісництв.

Самостійна робота

1. Організація та структура роботи відділень екологічної роботи в ОТГ.
2. Волинський обласний еколого-натуралістичний центр, його структура роботи.
3. Гурткова робота у ВОЕНЦ, особливості її організації та проведення.
4. Масові природоохоронні заходи ВОЕНЦ, їх планування та проведення.

5. Організація роботи Волинського відділення МАН України, специфіка, структура та основні напрямки роботи.

6. Особливості організації, планування та проведення наукових шкіл для обдарованих дітей.

7. Специфіка роботи з обдарованими дітьми.

8. Особливості організації, планування та проведення дитячих наукових товариств.

9. Особливості організації, планування та проведення зльотів шкільних лісництв.

10. Особливості організації, планування та проведення зльотів трудових аграрних об'єднань.

11. Особливості організації, планування та проведення конкурсів «дотик природи», «Інтел-Еко», тощо.

12. Особливості організації планування та проведення роботи літніх шкіл природничого спрямування.

13. Форми узагальнення результатів різних напрямів діяльності позашкільної освіти учнів та система оцінки їх досягнень.

14. Реалізація наскрізної лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.

15. Реалізація наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.

16. Реалізація наскрізної лінії «Здоров'я і безпека» у різних формах роботи закладу позашкільної освіти природничого напрямку.

17. Реалізація наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» у різних формах роботи закладу позашкільної освіти природничого напрямку.

18. Методика організації екскурсійної діяльності в закладах позашкільної освіти.

Політика викладача щодо студента. Студент зобов'язаний відвідувати та вчасно виконувати практичні роботи. Пропущені практичні роботи (у разі поважних причин) студент зобов'язаний опрацювати. За відвідування всіх лекцій та практичних занять студент може отримати додаткові бали.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Види і форми контролю: поточний, проміжний (тестові контрольні роботи) і підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен (III – семестр).

Форма проведення екзамену – письмова (тестові або відкриті запитання).

Умови допуску до підсумкового екзамену: обов'язковим для екзамену є підготовка практичних занять та виконання завдань самостійної роботи.

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. Оцінка за кожен виконаний практичну роботу включає 5 балів за правильне виконання і якісне оформлення роботи для студентів денної форми та 8 балів для студентів заочної форми навчання. За теоретичну підготовку до заняття максимальна оцінка 4 бали, за оформлення роботи 1 бал. Загальна сума балів, яку студент отримує за поточний контроль – 40.

Організація оцінювання: захист практичних робіт та перевірка виконання завдань самостійної роботи проводиться на заняттях, або відповідно до графіку консультацій викладача.

https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Графік_консультацій_викладачів_кафедри_ботаніки_і_методики_викладання_природничих_наук_на_I_семестр_2020-2021_н.р.

Проміжний контроль (модульні зрізи) проводиться письмово, або у формі комп'ютерного тестування. Модульні зрізи передбачають розв'язання 60 тестових завдань або 5 відкритих відповідей (по 3 бали кожне запитання), які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в 0,5 бали. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за кожен модульний контрольну роботу 30 балів.

Модульні контрольні роботи проводяться відповідно до графіку проведення модульних робіт кафедри ботаніки: <https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/>

Підсумковий контроль – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. Підсумковий контроль проходить у формі екзамену, за складання якого студент може отримати максимум *60 балів*. Загальна сума балів за курс – *100*. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому на екзамен виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Для складання іспиту потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою.

Розклад іспитів проводиться згідно розкладу: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutes/fakultet-biologii-ta-lisovogo-gospodarstva>

Політика щодо академічної доброчесності. Викладач і студент мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту». Дотримання академічної доброчесності науково- педагогічними працівниками передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Питання для контролю

1. Особливості організації додаткової природничої освіти учнів та її місце у Новій українській школі
2. Типи позашкільних закладів освіти природничого напрямку, їх структура, особливості організації.
3. ЕНЦ, їх організація, специфіка та напрямки роботи
4. Мала Академія наук України, її структури, особливості організації та напрямки роботи
5. Творчі об'єднання обдарованих учнів: очно-заочні біологічні школи
6. Творчі об'єднання обдарованих учнів: наукові товариства природничого напрямку
7. Творчі об'єднання обдарованих учнів: школи фітодизайну, біоетики, лісівника
8. Гурткова робота в системі позашкільної освіти природничого напрямку: значення, структура, особливості планування, організації та методика проведення занять гуртка
9. Методика проведення занять гуртка природничого напрямку

10. Методика організації та проведення з учнями конкурсів природничого напрямку
11. Методика організації та проведення з учнями семінарів природничого напрямку
12. . Методика організації та проведення з учнями зльотів природничого напрямку
13. Організація та методика проведення природоохоронних акцій
14. Заклади позашкільної освіти Волинської області
15. Особливості організації планування та проведення роботи літніх шкіл природничого спрямування
16. Форми узагальнення результатів різних напрямів діяльності позашкільної освіти учнів та система оцінки їх досягнень
17. Реалізація наскрізної лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
18. Реалізація наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
19. Реалізація наскрізної лінії «Здоров'я і безпека» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
20. Реалізація наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
21. Методика організації екскурсійної діяльності в закладах позашкільної освіти природничого напрямку
22. Мотивація навчально-пізнавальної активності учнів у закладах позашкільної освіти природничого напрямку
23. Система контролю досягнень учнів в процесі гурткової роботи учнів у закладах позашкільної освіти природничого напрямку
24. Правила поведінки дітей під час організації і проведення позашкільної роботи та організація індивідуальної безпеки учнів.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Додаткова освіта з біології у сучасній школі / за ред.. В.В.Вербицького. – К.: НЕНЦ, 2003. – 252 с.
2. Задорожний К. М. Активні форми та методи навчання біології: навч.-метод, посіб. / уклад. К. М. Задорожний. – Х. : Основа, 2008. – 125 с.
3. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу / Н. Б. Грицай. – Х. : Основа, 2011. – 110 с.
4. Кабелка І. В. Система самостійної роботи студентів по курсу "Методика викладання біології" / І. В. Кабелка // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціальнопедагогічна. – 2011. – Вип. 17(1). – С. 258-266. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_201117\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_201117(1)_33)
5. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я: довід.-метод. вид./ Упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Вид. 2-ге, доповн. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 368 с.
6. Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі : XIX Каришинські читання : міжнар. наук.-практ. конф.; м. Полтава, 17-18 трав. 2012 р. : зб. наук. пр. – Полтава : Астроя, 2012. – 470 с.
7. Мороз І.В. Позакласна робота з біології: Навч. посіб. / І.В.Мороз, Н.Б.Грицай. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – 272 с.
8. Навчання біології учнів основної школи / Матяш Н.Ю., Коршевнік Т.В., Рибалко Л.М., Козленко О.Г.: методичний посібник /. – К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. – 208 с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/718427/1/19-07%20%281%29.pdf>
9. Перетятко В.В. Методика викладання біології: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки «Біологія». – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 98 с.

10. Про стан та перспективи розвитку позашкільної освіти / Рішення колегії МОН України від 27 листопада 2008 року. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS9078>

11. Шамрай С. М. Біологічні дослідження. Планування і проведення / С. М. Шамрай, К. М. Задорожний. – Х. : Основа, 2010. – 112 с.

Додаткова

1. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0063588-01>

2. Вороненко Т.І. Класифікація навчальних проектів. Проблеми сучасного підручника. Київ, 2016. № 17. С. 92–107.

3. Козленко О. Проектно-рольова гра з біології як форма реалізації наскрізної змістової лінії «Підприємливість та фінансова грамотність». Біологія і хімія в рідній школі. Київ, 2018. № 2. С. 11–19.

4. Нові педагогічні технології для вчителів біології / уклад. К. М. Задорожний. – Х. : Основа, 2009. – 112с.